

b 1059744x

มานุษยวิทยาการดนตรี : กรณีศึกษาน้ำบางลำภู
ETHNOMUSICOLOGY : A CASE STUDY BANBANGLAMPOO

ณรงค์ เวียนทองกุล

ฉบับนี้หนาการ
จาก
นักศึกษาคณะสังคม ม.มหิดล

๑๗
๑๗ ๒๑๑๘
๒๕๖๑

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

พ.ศ.๒๕๖๑

ชื่อวิทยานิพนธ์	มานุษยวิทยาการดนตรี : กรณีศึกษาบ้านบางลำภู
ผู้วิจัย	ณรงค์ เขียนทองกุล
ปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (วัฒนธรรมศึกษา)
คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์	สัจด์ ภูเขาทอง, กศ.บ. สุกรี เจริญสุข, D.A. ศักดิ์ชัย หิรัญรักษ์, ศศ.ม.
วันที่สำเร็จการศึกษา	1 ตุลาคม พ.ศ. 2539

บทคัดย่อ

บ้านดนตรีของสกุลคุริยประณีต หรือ “บ้านบางลำภู” เป็นสำนักดนตรีที่เก่าแก่แห่งหนึ่งของกรุงรัตนโกสินทร์ มีอายุมาจนถึงปี พ.ศ. 2539 ที่เขียนเป็นวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ นับเวลาได้ประมาณหนึ่งร้อยปี การที่สำนักดนตรีแห่งนี้สามารถดำรงความเป็นเอกทางวิชาการและงานอาชีพดนตรี เป็นที่ยืนชื่อลือชามาตลอดเวลาดังกล่าวนั้น ถือได้ว่า เป็นวัฒนธรรมการดนตรีระดับชาติที่ควรค่าแก่การศึกษาวิจัย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้ดำเนินการศึกษาประวัติความเป็นมาของบ้านบางลำภู เน้นหนักในเรื่องกระบวนการดำเนินงานวิชาชีพดนตรีของบ้านดนตรีแห่งนี้ พร้อมกับการวิเคราะห์ผลงานการประพันธ์เพลงของนักดนตรีในตระกูลนี้ด้วย

ย่านบางลำภู เป็นแหล่งชุมชนที่เกิดขึ้นตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3 และได้เจริญรุ่งเรืองเป็นแหล่งชุมชน แหล่งการค้า และแหล่งธุรกิจการบันเทิงที่สำคัญของกรุงเทพมหานคร ในอดีตบางลำภูเป็นศูนย์กลางของแหล่งกาบบันเทิง มีโรงภาพยนตร์ถึง 3 แห่ง โรงละครวัง วิกิลเก ร้านขายแผ่นเสียงอันลือชื่อ และบ้านนักดนตรีไทยเป็นจำนวนมาก ปัจจุบันย่านบางลำภูมีการเปลี่ยนแปลงสภาพจากเดิมเป็นศูนย์การค้าขนาดใหญ่หลายแห่งด้วยกัน และมีนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมาพักอาศัยในบริเวณนี้เพิ่มมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันแหล่งความรู้และความบันเทิงทางด้านดนตรีและศิลปะการแสดงกลับลดลง คงเหลือบ้านนักดนตรีไทยเพียงไม่กี่แห่ง

คำว่า “บ้านบางลำภู” เป็นสมญานามที่นักดนตรีไทยทั้งประเทศยอมรับให้เป็นกลุ่มศิลปินเพลงที่มีอิทธิพลสูงสุดแห่งหนึ่ง ในด้านการบรรเลงขับร้องและการประพันธ์ดนตรีไทย ใช้เรียกขานนักดนตรีไทย ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกหลายตระกูลรวมกัน ได้แก่ ตระกูลคุริยประณีตเป็นหลักและเพิ่มเติมด้วยตระกูลเครือญาติ เช่น คุริยพันธุ์ เขียววิจิตร รุ่งเรือง โดสง่า พิณพาทย์ และเขยเกษ เป็นต้น บางครั้งอาจนับรวมถึงบรรดาลูกศิษย์อีกด้วย มีแหล่งที่ตั้งอยู่ ณ ถนนลำภู ใกล้กับวัดสังเวชวิศยาราม ผลการรวบรวมประวัติบุคคลภายในบ้านบางลำภูแห่งนี้ พบว่า เป็นบ้านดนตรีที่มีลูกหลานเป็นนักดนตรีไทยจำนวนมากที่สุดในขณะนี้

วิทยานิพนธ์ประกอบด้วยเนื้อหาสำคัญ 5 บท กล่าวถึงลักษณะภูมิศาสตร์ทั่วไปของแหล่งที่ตั้งของสำนักดนตรีและแหล่งธุรกิจการบันเทิง ตั้งแต่อดีตสมัยรัชกาลที่ 5 ประวัติและความเป็นมาของบ้านบางลำภู ชิวประวัตินักดนตรีในบ้านบางลำภู เครื่องดนตรีและบุคคลภายนอก ลักษณะกิจการและงานดนตรี ซึ่งประกอบไปด้วยการบรรเลงและขับร้องอันมีเอกลักษณ์เป็นของตนเองอย่างชัดเจน การบันทึกผลงานเพลง และอุตสาหกรรมการสร้างเครื่องดนตรีรวมทั้งเป็นผู้จัดทำนิตยสารอีกด้วย ตลอดจนการกระจายตัวของนักดนตรีในตระกูลและบรรดาศิษย์ที่ออกไปปรับใช้สังคม

ศิลปินเพลงไทยของบ้านบางลำภูมีครบวงจร มีทั้งนักแต่งเพลง เช่น ครูโชติ ครูชื่น และครูชื่น มีนักดนตรีเอก เช่น สืบสุข ดุริยประณีต มีนักร้องที่มีความสามารถโดดเด่น เช่น ครูสุดา เขียววิจิตร ครูเข้มซ้อย ดุริยพันธ์ุ ครูทัศนีย์ ดุริยประณีต ครูชม รุ่งเรือง จนถึงครูสุจิตต์ ดุริยประณีต นับตั้งแต่ครูสุข ดุริยประณีต ผู้ก่อตั้งสำนักดนตรีแห่งนี้ ตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ. 2448 เป็นลำดับเรื่อยมาจนถึงชั้นลูกชั้นหลาน ทั้งเขยและสะใภ้ รวมไม่น้อยกว่า 4-5 ชั่วคนแล้วนั้น วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้แจ้งรายละเอียดไว้จนหมดสิ้นตลอดเวลาเกือบ 100 ปีที่ผ่านมา นอกจากนี้ยังปรากฏผลงานเพลงที่นักดนตรีในบ้านนี้ได้ประพันธ์ไว้เป็นเพลง โหมโรง เพลงเถา และเพลงอื่น ๆ ไม่น้อยกว่า 20 เพลง หากจะรวมเพลงบรรเลงทางเดี่ยวด้วยเครื่องมือต่าง ๆ ด้วยแล้ว จะมีจำนวนทางบรรเลงมากเหลือที่จะกล่าวได้ เอกลักษณะสำคัญของเพลงบ้านบางลำภูนั้น มีทางขับร้องที่สืบเชื้อสายมาจากพระยาเสนาะดุริยางค์ (เข้มสุนทรวาทีน) ส่วนทางบรรเลงที่ครูสุข ผู้เป็นต้นสกุลได้รับอิทธิพลมาจากวังบ้านหม้ออันเป็นกรมมหรสพ สมัยรัชกาลที่ 5 และได้ปรับแต่งให้ทันสมัยขึ้นด้วยความรู้ที่ได้เล่าเรียนและฝึกฝนต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 6 ถึง รัชกาลที่ 8 ด้วยแนวการบรรเลงตามแบบของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) รวมทั้งยังได้เพิ่มเติมความรู้เพลงสำเนียงมอญเพิ่มมาจากแหล่งต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้ได้รวบรวมบรรยายไว้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ความสำเร็จของบ้านบางลำภูไม่ได้มีแต่เพียงการให้กำเนิดนักดนตรี นักร้องและผู้ชำนาญการดนตรีสาขาต่าง ๆ จนถึงได้รับการยกย่องว่า เป็นนักดนตรีเอกแห่งกรมศิลปากร และเป็นศิลปินแห่งชาติเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงผลการประกวดขับร้องการบรรเลง การบรรเลงประชันวง ที่ได้รับชัยชนะตลอดทุกยุคทุกสมัย ผลการบันทึกแผ่นเสียง ก็มีอยู่จำนวนมากในหลายบริษัทค้าแผ่นเสียง เริ่มตั้งแต่สมัยก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 มาจนถึงรัชกาลปัจจุบันเป็นเวลากว่า 60 ปี อีกทั้งผลงานที่ได้รับใช้ประเทศชาติผ่านกรมศิลปากร กรมประชาสัมพันธ์ โทรทัศน์แห่งประเทศไทย ฯลฯ รวมทั้งมีบทบาทในด้านดนตรีและละครอันเป็นของหลวงในราชสำนักรัชกาลปัจจุบัน ย่อมเป็นที่เชื่อถือได้ว่า ผลงานของ “ บ้านบางลำภู ” เป็นผลงานชั้นเอกระดับประเทศ สมควรได้รับการบันทึกไว้เป็นวิทยานิพนธ์ดังที่ปรากฏอยู่ในงานฉบับนี้

Thesis Title Ethnomusicology : A Case Study Banbanglampoo

Name Narong Kiantongkul

Degree Master of Art (Curtral Studies)

Thesis Supervisory Committee

Sangad Phukhaotong, B.Ed.

Sugree Charoensook, D.A.

Sakchai Hirunrux, M.A.

Date of Grauduation 1 October B.E. 2539 (1996)

Abstract

This Ethno-musicological research studies on **“Ban Bang Lam Poo”**, is a very first study, described all about life and work belonged to a group of Thai traditional musical artists of the **Duriyapraneet and the related families** who owned a **House of Thai Traditional Music**, almost 100 years, located in a district namely **“Ban Bang Lam Poo”**. During the range of the **King Rama III (1825 - 1852)** **Ban Bang Lam Poo** was only a small village of Bangkok suburb, north to the Royal Palace. After the year 1900 and during the range of the **King Rama V**, the city was enlarged and **Bang Lam Poo** become a big trading center where most Siamese people went for shopping and enjoying their leisure time at various entertainment places such as traditional theaters, movie and Thai traditional music houses. The Duriyapraneet family started their original house of music here around the year 1905. In the range of the **King Rama VI** there was the first music recording company started their business at **Bang Lam Poo** in 1925 and it was quite a famous place that most Thai traditional music were recorded there. Today (1996) **Bang Lam Poo** has changed a lot. It is no more the area of entertainment but a big business shopping center and also the place that many tourists also enjoyed their visits and stay. Despite with this great changes, the **Ban Bang Lam Poo Music House** is the only place that still active in their professional life and very well known to most Thai musicians. **Ban Bang Lam Poo** is still well recognized as one of the best training center and a daily functioning group artists of Thai traditional music.

This research is written in 5 chapters. Chapter 1 and 2 are the introduction, history of the house which is started before the year 1905, describing all artists, relatives, composers and music teachers of the families. Chapter 3 reported their

details of professional life, works and all performing activities followed by analysis of songs which composed by outstanding members of the family in Chapter 4, finally end up by the discussion and conclusion in Chapter 5.

Mr. Sook Duriyapraneet founder of **Ban Bang Lam Poo Music House**, his wife Mrs. Tham and their 9 out of 10 children later became musical artists and composers, all became the professional working members of the family. Four of his sons, Mr. Chote, Mr.Chan, Mr. Cheun and Mr.Seurbsood were the great and outstanding artists of the country and very well recognized as specialists in Thai Traditional Music Performing Arts especially in Pipat Music. The other 5 daughters. Mrs. Suda, Mrs.Chamchoy, Mrs.Chom, Mrs.Tassanee and Mrs.Soodjit were outstanding Thai classical singers, especially Mrs.Soodjit later in the year 1993 became the National Artist of the Thai Nation. All of Mr. Sook's children became professional music teachers, many of them worked for the government at The Department of Fine Arts, Ministry of Education till they were retired, all of them contributed so much of work for the nation.

Later, the Duriyapraneet had so many extended family branches which all of them shared the same musical art profession. These extended families are among the Duriyaphand, Khaewichit, Rungruang, To-sngar, Pinpart and Chaeyketu. Extension of families also followed by increasing of new and young generations of artist members and new family housing located within the near by area of the Bang Lam Poo village. Their unities created so much of works, such as, Thai Traditional Music Recordings, Traditional theater music, Music for entertainment especially lot of Pipat Contests.

Analysis 5 of 21 compositions which composed by artists of the house were described in this research. it is quite clear from our analysis that the outstanding characteristic of Ban Bang Lam Poo's music had lot of influences form the original singing style form Praya Sanoh-Duriyang (Cham Sundarawathin). The Pipat style is influenced by all techniques of Lung Pradit Pairoh (Sorn Silapa Bunleang). This family is also famous in Thai-Mon Traditional Music Style and had created much of work in this particular area in the Pipat Mon performances.

Ethno-musicological study in Thai traditional music is still in great needed as part of basic research in our country. This study of Ban Bang Lam Poo is only a small part of the whole work that should be done more in the near future.